

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ**

z dnia

2008 r.

w sprawie sposobu używania znaków Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 19 lutego 1993 r. o znakach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 34, poz. 154, z 1995 r. Nr 150, poz. 731, z 2003 r. Nr 210, poz. 2036 oraz z 2006 r. Nr 220, poz. 1600) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) ustawie – rozumie się przez to ustawę z dnia 19 lutego 1993 r. o znakach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) jednostce wojskowej – należy przez to rozumieć jednostkę wojskową, o której mowa w art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, z późn. zm.¹⁾);
- 3) dowódcy jednostki wojskowej – należy przez to rozumieć także szefa, komendanta, rektora, kierownika lub dyrektora jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej i komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej.

Rozdział 2

Orły wojskowe

§ 2. Znaków orłów wojskowych używa się:

- 1) na wojskowych nakryciach głowy;
- 2) poza wojskowymi nakryciami głowy:
 - a) na proporcach, odznakach, oznakach, godłach i innych znakach używanych wyłącznie w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) na płomieniach do sygnałówek oraz fartuchach do werbli i tarabanów (kotłów marszowych),
 - c) na guzikach mundurów wyjściowych i galowych żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
 - d) jako materiał ilustracyjny,
 - e) na drukach i wydawnictwach wojskowych,
 - f) w winietach wydawnictw i w publikacjach naukowych,
- 3) w innych wypadkach w jednostkach wojskowych – za zgodą Ministra Obrony Narodowej.

§ 3. Sposób noszenia orłów wojskowych określają przepisy regulujące noszenie umundurowania przez żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2004 r. Nr 277, poz. 2742, z 2005 r. Nr 180, poz. 1496 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 220, poz. 1600 oraz z 2007 r. Nr 107, poz. 732 i Nr 176, poz. 1242.

§ 4. Orły wojskowe nie mogą być deformowane.

§ 5. Modyfikacja orłów wojskowych, polegająca na wprowadzeniu do wzorów dodatkowej symboliki, wymaga zgody Ministra Obrony Narodowej.

§ 6. Wizerunek orła Ministerstwa Obrony Narodowej może być używany przez jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej i komórki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej.

§ 7. 1. Wizerunek orła Marszałka Polski może być używany na drukach oraz na fladze, proporcu i innych znakach Marszałka Polski.

2. Wzór haftu orła Marszałka Polski i sposób jego umieszczania na mundurze, określa § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów oraz noszenia umundurowania i oznak wojskowych przez żołnierzy zawodowych i kandydatów na żołnierzy zawodowych (Dz. U. z 2005 r. Nr 7, poz. 53, z późn. zm.²⁾).

§ 8. 1. Wizerunek orła generałów (admirałów) może być używany na ich drukach, proporcach i innych znakach.

2. Wzór haftu orła generałów (admirałów) i sposób jego umieszczania na mundurze określa rozporządzenie, o którym mowa w § 7 ust. 2.

Rozdział 3

Sztandary wojskowe

§ 9. 1. Sztandary jednostek wojskowych są używane podczas:

- 1) uroczystych obchodów świąt państwowych i wojskowych;
- 2) wręczenia jednostce wojskowej odznak, orderów i odznaczeń;
- 3) przyjmowania przez jednostkę wojskową wyróżniającej nazwy lub imienia patrona;
- 4) składania przez żołnierzy przysięgi wojskowej;
- 5) pożegnania żołnierzy zwalnianych z czynnej służby wojskowej;
- 6) promowania absolwentów szkół wojskowych;
- 7) przekazywania stanowiska służbowego dowódcy jednostki wojskowej;
- 8) uroczystych apeli (zbiórek) żołnierzy, parad wojskowych, uroczystych capstrzyków, apeli poległych (pamięci) i uroczystych odpraw wart;
- 9) pożegnania i powitania żołnierzy uczestniczących w polskich kontyngentach wojskowych poza granicami państwa;
- 10) przekazywania sztandaru do Muzeum Wojska Polskiego.

2. Użycie sztandaru może nastąpić podczas wykonywania szczególnych zadań przez jednostkę wojskową, ćwiczeń wojskowych oraz w innych szczególnych okolicznościach.

3. W przypadkach określonych w ust. 2 sztandaru używa się na rozkaz dowódcy jednostki wojskowej lub jego przełożonych.

§ 10. 1. Wręczenia sztandaru nadanego jednostce wojskowej dokonuje się podczas uroczystego apelu (zbiórki) żołnierzy tej jednostki.

2. Przed wręczeniem sztandaru kapelan wojskowy dokonuje jego poświęcenia, zgodnie z Ceremoniałem Wojskowym.

²⁾ zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 161, poz. 1137 oraz z 2007 r. 113, poz. 776.

3. Na uroczystość wręczenia sztandaru zaprasza się jego fundatorów, a także można zaprosić w szczególności przedstawicieli władz państwowych i samorządu terytorialnego oraz stowarzyszeń kombatanckich i innych organizacji pozarządowych.

§ 11. 1. Podczas uroczystości wręczenia sztandaru wbija się czternaście gwoździ honorowych mocujących płat sztandaru do drzewca.

2. Do wbicia gwoździ honorowych zaprasza się:

- 1) Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Ministra Obrony Narodowej;
- 3) Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego;
- 4) dowódcę rodzaju Sił Zbrojnych (okręgu wojskowego);
- 5) Wojewodę;
- 6) fundatora sztandaru;
- 7) rodziców chrzestnych sztandaru;

3. Gwoździe honorowe wbijają ponadto:

- 1) dowódca (szef) rodzaju wojsk (służby);
- 2) dowódca dywizji (innego związku organizacyjnego);
- 3) dowódca jednostki wojskowej;
- 4) przedstawiciel oficerów;
- 5) przedstawiciel podoficerów;
- 6) przedstawiciel szeregowych;
- 7) przedstawiciel pracowników wojska.

4. W przypadku nieobecności osób, o których mowa w ust. 2 pkt 1-6 oraz w ust. 3 pkt 1 i 2, gwoździe honorowe wbijają przedstawiciele tych osób.

5. Gwoździe pamiątkowe mogą być wbijane w drzewce sztandaru podczas jego wręczenia lub w innych okolicznościach.

6. Gwoździe pamiątkowe mogą zawierać nazwy pól bitewnych, na których walczyła jednostka wojskowa i daty tych bitew, imiona i nazwiska oraz stopnie wojskowe jej zasłużonych dowódców i żołnierzy, a także daty i zdarzenia ważne w dziejach jednostki.

§ 12. 1. Umieszczenie na sztandarze odznak orderów i odznaczeń wojennych nadanych jednostce wojskowej dokonuje się podczas uroczystego apelu (zbiórki) żołnierzy tej jednostki.

2. Umieszczenie na sztandarze odznaki orderu lub odznaczenia wojennego, nadanego jednostce wojskowej, następuje w sposób określony w § 31 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 listopada 1992 r. w sprawie opisu, materiału, wymiarów, wzorów rysunkowych oraz sposobu i okoliczności noszenia odznak orderów i odznaczeń (Dz. U. Nr 90, poz. 452, z 2006 r. Nr 196, poz. 1445 oraz z 2007 r. Nr 53, poz. 353 i Nr 151, poz. 1075).

3. Koniec szarfy ze wstęgi Orderu Wojennego Virtuti Militari, umocowanej na drzewcu sztandaru obszywa się frędzlą srebrną. Jeżeli jednostce wojskowej nadano dwukrotnie Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari, koniec szarfy ze wstęgi tego Orderu obszywa się frędzlą złotą.

4. Odznaki orderów wojennych innych państw, nadanych jednostce wojskowej, umieszcza się – za zgodą Ministra Obrony Narodowej – na sztandarze, poniżej szarfy o barwach Rzeczypospolitej Polskiej i szarfy ze wstęgi Orderu Wojennego Virtuti Militari.

5. Odznaki orderów i odznaczeń, nadanych jednostce wojskowej przechowuje się w gablocie sztandarowej lub w sali tradycji tej jednostki, obok sztandaru, z zastrzeżeniem ust. 6.

6. Szarfa ze wstęgi Orderu Wojennego Virtuti Militari pozostaje umieszczona na drzewcu sztandaru.

7. Sposób honorowania sztandarów jednostek wojskowych, którym nadano ordery wojenne, określa Ceremoniał Wojskowy.

§ 13. 1. W przypadkach określonych w § 9, ze sztandarem może występować jednostka wojskowa, jej kompania honorowa albo wystawiona przez tę jednostkę wojskową asysta honorowa.

2. Sztandar nosi poczet sztandarowy.

3. Sztandar nosi się rozwinięty.

4. Poczet sztandarowy wyznacza dowódca jednostki wojskowej spośród wyróżniających się żołnierzy w składzie: dowódca pocztu sztandarowego – oficer młodszy, sztandarowy – podoficer oraz asystujący – podoficer. Skład pocztu sztandarowego ogłasza się w rozkazie jednostki wojskowej.

5. Poczet sztandarowy występuje w ubiorach określonych w odrębnych przepisach.

6. Sztandarowy nosi bondolier (pas) wykonany ze skóry i pokryty sukniem czerwonym z galonem srebrnym. Bondolier jednostki wojskowej odznaczonej Orderem Wojennym *Virtuti Militari* pokrywa się sukniem niebieskim z pasami czarnymi i galonem srebrnym.

7. Na czas ceremonii pogrzebowych (żałobnych) z udziałem wojskowej asysty honorowej na sztandarze umieszcza się szarfę z kiru, zawiązaną w kokardę, mocowaną na drzewcu poniżej szarfę o barwach Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 14. 1. Sztandar powinien być przechowywany w miejscu zapewniającym jego ochronę przed utratą i zniszczeniem oraz jego należyte honorowanie:

1) w miejscu stałej dyslokacji jednostki wojskowej – w sali tradycji, gabinecie dowódcy lub w kancelarii, rozwinięty w gablocie;

2) w miejscu tymczasowej dyslokacji jednostki wojskowej i podczas marszu (przejazdu) – w miejscu wskazanym przez dowódcę jednostki wojskowej, zwinięty w pokrowcu i pod ochroną wartownika; na rozkaz dowódcy jednostki wojskowej sztandar może być rozwinięty.

2. Przechowywanie i ochronę sztandaru organizuje szef sztabu jednostki wojskowej.

§ 15. 1. Dowódca jednostki wojskowej ulegającej rozformowaniu przekazuje sztandar jednostki wojskowej do Muzeum Wojska Polskiego wraz z aktami nadania i ufundowania sztandaru, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. W przypadku rozformowania jednostki wojskowej i sformowania w miejscu jej stacjonowania innej jednostki, która przejmuje dziedzictwo tradycji rozformowanej jednostki, sztandar tej jednostki może być przejęty przez jednostkę nowosformowaną. Decyzję w tej sprawie podejmuje Minister Obrony Narodowej na wniosek dowódcy nowosformowanej jednostki wojskowej, przy uwzględnieniu opinii kolejnych przełożonych oraz stanowiska dyrektora komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej do spraw działalności wychowawczej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Z przekazania sztandaru jednostki wojskowej do Muzeum Wojska Polskiego sporządza się protokół zdawczo-odbiorczy, który pozostaje w jednostce wojskowej i w Muzeum Wojska Polskiego oraz przesyła się do komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej do spraw działalności wychowawczej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Protokół zdawczo-odbiorczy powinien zawierać opis stanu sztandaru, wzmiankę o przekazaniu aktów nadania i ufundowania sztandaru oraz podpisy osoby przekazującej i przyjmującej.

4. Wraz z protokołem powinien być przekazany zarys dziejów sztandaru.

§ 16. 1. W uzasadnionych przypadkach sztandary przekazane do Muzeum Wojska Polskiego mogą być – za zgodą dyrektora komórki organizacyjnej Ministerstwa Obrony Narodowej właściwej do spraw działalności wychowawczej w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej – wypożyczane jednostkom wojskowym w celu umieszczenia w ich salach tradycji.

2. Jednostki wojskowe, które wypożyczyły sztandary z Muzeum Wojska Polskiego, nie mogą ich używać do innego celu niż określony w ust. 1.

Rozdział 4

Znaki Marynarki Wojennej

§ 17. 1. Banderę wojenną podnoszą okręty Marynarki Wojennej.

2. Listę okrętów Marynarki Wojennej uprawnionych do podnoszenia bandery wojennej oraz daty pierwszego podniesienia i ostatniego opuszczenia bandery wojennej ustala dowódca Marynarki Wojennej.

§ 18. Jednostki pływające, nie uprawnione do używania bandery wojennej, podnoszą w jej miejsce banderę jednostek bazowych Marynarki Wojennej.

§ 19. 1. Bandera podnoszona po raz pierwszy na okręcie bądź innej jednostce pływającej może być ufundowana za zgodą dowódcy Marynarki Wojennej.

2. Bandery, o których mowa w § 17 i 18, używa się do ostatniego podniesienia bandery. Po ostatnim jej opuszczeniu na obszyciu liku przydrzewcowego umieszcza się datę ostatniego opuszczenia i przekazuje do Muzeum Marynarki Wojennej. Tryb przekazywania bander do muzeum ustala dowódca Marynarki Wojennej.

§ 20. Proporzec Marynarki Wojennej podnosi się na okrętach wojennych.

§ 21. Znak dowódcy okrętu podnosi się na okręcie lub jednostce bazowej Marynarki Wojennej, będącej w kampanii i dowodzonej przez oficera Marynarki Wojennej.

§ 22. 1. Flagę lotnisk (lądowisk) Marynarki Wojennej podnosi się przy stanowisku dowodzenia na lotniskach (lądowiskach) Marynarki Wojennej – stałych i polowych.

2. Flagę lotnisk (lądowisk) Marynarki Wojennej podnosi się i opuszcza na rozkaz dowódcy jednostki wojskowej lub kierownika lotów.

3. W przypadku obecności na lotnisku (lądowisku) Marynarki Wojennej zorganizowanych jednostek bądź sił i środków lotnictwa wojskowego państw obcych, flaga lotnisk (lądowisk) Marynarki Wojennej powinna być podniesiona przez cały czas ich obecności.

§ 23. Flagi dowódcy Marynarki Wojennej, admirała, admirała floty, wiceadmirała, kontradmirała, generałów oraz proporczyki szefa Sztabu Marynarki Wojennej, dowódcy flotylli, dowódcy dywizjonu, dowódcy grupy podnosi się na okręcie wojennym lub innej jednostce pływającej Marynarki Wojennej, na których osoby honorowane tymi znakami przebywają oficjalnie.

Rozdział 5

Znaki lotnictwa wojskowego

§ 24. 1. Na wojskowych statkach powietrznych szachownica lotnicza umieszczana jest na płatowcu:

1) samolotu – po obu stronach statecznika pionowego (w przypadku podwójnego usterzenia pionowego tylko na zewnętrznych powierzchniach stateczników pionowych) oraz na dolnych powierzchniach lewego i prawego płata skrzydła (w przypadku dwupłata - tylko na dolnych powierzchniach lewego i prawego dolnego płata skrzydła);

2) śmigłowca – po obu stronach tylnej części kadłuba oraz na jego dolnej powierzchni.

2. Szachownicę lotniczą umieszcza się tak, aby jej krawędzie były równoległe do osi symetrii podłużnej i krawędzi natarcia lub splywu skrzydła.

3. Szachownica lotnicza nie może swym obrysem wchodzić na części ruchome statku powietrznego (lotki, drzwi, wrota ładunkowe), natomiast może być umieszczona w całości na ruchomej części samolotu (ruchoma część skrzydła, ster kierunku).

§ 25. 1. Szachownica lotnicza może być również używana:

1) na odznakach, oznakach, godłach i innych znakach;

2) w wydawnictwach naukowych, okolicznościowych i prasie wojskowej.

2. Szachownica lotnicza używana w wypadkach, o których mowa w ust. 1, nie może być deformowana.

§ 26. 1. Szachownica lotnicza umieszczona na białych bądź czerwonych płaszczyznach wojskowych statków powietrznych powinna mieć obwiedzione szarą kreską obrzeża skrajów:

1) białych – w wypadku umieszczenia na płaszczyznach o barwie białej;

2) czerwonych – w wypadku umieszczenia na płaszczyznach o barwie czerwonej.

Szerokość szarej kreski obrzeża wynosi 1/6 szerokości skrajów szachownicy lotniczej.

2. Szczegółowe wymiary szachownicy lotniczej dla poszczególnych typów wojskowych statków powietrznych oraz sposób jej umieszczania ustala dowódca Sił Powietrznych.

§ 27. 1. Flagę lotnisk (lądowisk) wojskowych podnosi się przy stanowisku dowodzenia na lotniskach (lądowiskach) wojskowych - stałych i polowych.

2. Flagę lotnisk (lądowisk) wojskowych podnosi się i opuszcza na rozkaz dowódcy jednostki wojskowej lub kierownika lotów.

3. W przypadku obecności na lotnisku (lądowisku) wojskowym zorganizowanych jednostek bądź sił i środków lotnictwa wojskowego państw obcych, flaga lotnisk (lądowisk) wojskowych powinna być podniesiona przez cały czas ich obecności.

Rozdział 6

Flagi rodzajów Sił Zbrojnych

§ 28. 1. Flagę właściwą dla rodzaju Sił Zbrojnych podnosi się w rejonie stacjonowania (bazowania) jednostki wojskowej w następujących okolicznościach:

1) w dniach świąt wojskowych;

2) podczas pobytu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów, Marszałków Sejmu i Senatu, Ministra Obrony Narodowej, Sekretarza i Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej, Szefa Sztabu Generalnego Wojsk Polskiego i jego zastępców oraz dowódców rodzajów Sił Zbrojnych;

3) w czasie uroczystego przyjmowania przedstawicieli państw obcych;

4) w czasie innych uroczystości organizowanych w jednostce wojskowej.

2. Flagę właściwą dla rodzaju Sił Zbrojnych można:

- 1) podnosić na maszt w miejscu urzędowania dowódcy rodzaju Sił Zbrojnych;
- 2) używać w gabinecie dowódcy rodzaju Sił Zbrojnych oraz w innych pomieszczeniach służbowych w miejscu jego urzędowania.

3. W wypadkach, o których mowa w ust. 1, gdy są reprezentowane wszystkie rodzaje Sił Zbrojnych, podnosi się flagi wszystkich rodzajów Sił Zbrojnych.

4. Flagi wszystkich rodzajów Sił Zbrojnych podnosi się w czasie uroczystych odpraw wart przy Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie podczas centralnych uroczystości Święta Wojska Polskiego oraz innych uroczystości z udziałem przedstawicieli najwyższych władz państwowych.

Rozdział 7

Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

§ 29. Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Zwierzchnika Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej używa się w czasie uroczystości świąt państwowych i wojskowych z jego udziałem.

§ 30. Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Zwierzchnika Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej podnosi się na okręcie wojennym lub innej jednostce pływającej Marynarki Wojennej, na którym przebywa Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 8

Flagi Ministra Obrony Narodowej, Marszałka Polski, Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Żandarmerii Wojskowej, Dowództwa Operacyjnego Sił Zbrojnych i Dowództwa Garnizonu Warszawa

§ 31. Flagi Ministra Obrony Narodowej, Marszałka Polski, Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego można:

- 1) podnosić na maszt w miejscu urzędowania odpowiednio Ministra Obrony Narodowej, Marszałka Polski, Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego;
- 2) używać w gabinecie oraz w innych pomieszczeniach służbowych w miejscu urzędowania odpowiednio Ministra Obrony Narodowej, Marszałka Polski, Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego.

§ 32. 1. Flagę Żandarmerii Wojskowej, Dowództwa Operacyjnego Sił Zbrojnych i Dowództwa Garnizonu Warszawa podnosi się w rejonie stacjonowania (bazowania) jednostki wojskowej odpowiednio Żandarmerii Wojskowej, Dowództwa Operacyjnego Sił Zbrojnych i Dowództwa Garnizonu Warszawa w następujących okolicznościach:

- 1) w dniach świąt wojskowych;
- 2) podczas pobytu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów, Marszałków Sejmu i Senatu, Ministra Obrony Narodowej, Sekretarza i Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej, Szefa Sztabu Generalnego Wojsk Polskiego i jego zastępców, dowódców rodzajów Sił Zbrojnych;
- 3) w czasie uroczystego przyjmowania przedstawicieli państw obcych;
- 4) w czasie innych uroczystości organizowanych w jednostce wojskowej.

2. Flagi Żandarmerii Wojskowej, Dowództwa Operacyjnego i Dowództwa Garnizonu Warszawa można:

- 1) podnosić na maszt w miejscu urzędowania (służby) odpowiednio Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej, Dowódcy Operacyjnego Sił Zbrojnych i Dowódcy Garnizonu Warszawa;
- 2) używać w gabinecie odpowiednio Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej, Dowódcy Operacyjnego Sił Zbrojnych i Dowódcy Garnizonu Warszawa oraz w innych pomieszczeniach służbowych w miejscu ich urzędowania (służby).

§ 33. Flagi Ministra Obrony Narodowej, Marszałka Polski, Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego podnosi się na okręcie wojennym lub innej jednostce pływającej Marynarki Wojennej, na którym przebywają te osoby.

Rozdział 9

Proporce rozpoznawcze dowódcy Wojsk Lądowych, dowódców związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów

§ 34.1. Proporzec dowódcy Wojsk Lądowych umieszcza się na drzewcu długości 290 cm zakończony grotem.

2. Proporce rozpoznawcze dowódców związków taktycznych i pułków umieszcza się na drzewcach długości 290 cm zakończonych grotem.

3. Proporce rozpoznawcze dowódców batalionów i kompanii umieszcza się na drzewcach długości 250 cm zakończonych grotem.

4. Proporce rozpoznawcze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów dziedziczących tradycje związków taktycznych i oddziałów kawalerii umieszcza się na lancach kawaleryjskich długości 287 cm.

5. Proporzec rozpoznawczy dowódcy nosi żołnierz nazywany znaczkowym, który w szyku rozwiniętym zajmuje miejsce na lewo od dowódcy, a w kolumnie marszowej za dowódcą.

6. Proporzec rozpoznawczy dowódcy na drzewcu (lancy) przechowuje się w pomieszczeniu służbowym (kancelarii, gabinecie) dowódcy.

7. Proporzec rozpoznawczy dowódcy na drzewcu (lancy) w warunkach polowych może być zatknięty w ziemi.

8. Proporcjom rozpoznawczym dowódców nie oddaje się honorów.

§ 35.1. Proporców rozpoznawczych dowódców można używać w następujących okolicznościach:

1) podczas zbiórek jednostki wojskowej i pododdziałów;

2) podczas pobytu dowódców poza miejscem stałej dyslokacji na stanowiskach dowódczych, w rejonach zakwaterowania.

2. Proporce rozpoznawcze dowódców mogą być umieszczane na antenach wozów bojowych (pojazdów) w formie zmniejszonej w stosunku 1:3 do oryginału.

3. Proporce rozpoznawcze dowódcy Wojsk Lądowych i dowódców związków taktycznych mogą być umieszczane na samochodach służbowych w formie zmniejszonej w stosunku 1:4 do oryginału.

Rozdział 10

Odznaki pamiątkowe i odznaki absolwentów oraz oznaki dla celów rozpoznawczych

§ 36. 1. Odznakę pamiątkową nosi się na lewej kieszeni munduru wojskowego, a odznakę absolwenta na prawej kieszeni munduru wojskowego. Szczegółowe zasady noszenia odznak pamiątkowych i absolwentów określają akty wykonawcze regulujące noszenie umundurowania, odznak i oznak wojskowych przez żołnierzy Sił

Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Odznakę pamiątkową i odznakę absolwenta albo ich miniaturki można nosić do wizytowego ubioru cywilnego w jego lewej klapie.

2. Odznakę rozpoznawczą nosi się na lewym rękawie munduru wojskowego. Szczegółowe zasady noszenia oznak rozpoznawczych określa rozporządzenie, o którym mowa w § 7 ust. 2.

3. Odznakę rozpoznawczą, w skali nie większej niż 3:1, umieszcza się na pojazdach mechanicznych i sprzęcie bojowym jednostki wojskowej lub związku organizacyjnego.

4. Proporczyk nosi się na berecie z lewej strony za oznakami stopni wojskowych. Szczegółowe zasady noszenia proporczyka na berecie określa rozporządzenie, o którym mowa w § 7 ust. 2.

5. Proporczyki prostokątne, w skali 10:1, można umieszczać na antenach pojazdów mechanicznych i sprzętu bojowego jednostek wojskowych i związków organizacyjnych.

6. Żołnierze przeniesieni do innych jednostek wojskowych i związków organizacyjnych nie noszą poprzednich oznak rozpoznawczych i proporczyków.

7. Godło jednostki lotniczej umieszcza się po lewej stronie przedniej części kadłuba samolotu, na śmigłowcach – po lewej stronie przedniej części kabiny.

8. Godło okrętu umieszcza się na nadbudówce.

9. Godła jednostek lotniczych i godła okrętów w formie miniatur mogą być używane jako odznaki pamiątkowe; w takim wypadku mogą być wprowadzane w trybie przewidzianym dla oznak rozpoznawczych.

§ 37. Wizerunki odznak pamiątkowych, oznak rozpoznawczych, proporczyków oraz godeł jednostek lotniczych i godeł okrętów mogą być używane również na drukach i wydawnictwach jednostek wojskowych i związków organizacyjnych oraz w innych wypadkach za zgodą Ministra Obrony Narodowej.

§ 38. 1. Odznaki honorowe, okolicznościowe, jubileuszowe oraz inne odznaki mogą być wprowadzane na zasadach i w trybie określonym dla odznak pamiątkowych.

2. Oznaki przynależności do korpusów osobowych, oznaki identyfikacyjne, specjalności, oraz inne oznaki mogą być wprowadzane w trybie przewidzianym dla oznak rozpoznawczych.

Rozdział 11

Oznaki przynależności państwowej żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

§ 39. 1. Odznakę przynależności państwowej w postaci naszywki z godłem Rzeczypospolitej Polskiej noszą żołnierze Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej pełniący służbę poza granicami państwa.

2. Odznakę przynależności państwowej w postaci naszywki z godłem Rzeczypospolitej Polskiej nosi się na lewym rękawie munduru wyjściowego i galowego. Szczegółowe zasady noszenia oznaki określa rozporządzenie, o którym mowa w § 7 ust. 2.

§ 40. 1. Odznakę przynależności państwowej w postaci naszywki z flagą państwową Rzeczypospolitej Polskiej noszą żołnierze Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na obu rękawach munduru polowego. Odznakę tę nosi się również na kombinezonie pilota oraz ubiorach specjalnych jednostek pływających Marynarki Wojennej i lotnictwa wojskowego, powyżej stopni wojskowych, umieszczonych na

lewej piersi. Szczegółowe zasady noszenia oznaki określają akty wykonawcze regulujące noszenie umundurowania, odznak i oznak wojskowych przez żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 12

Znak Wojska Polskiego

§ 41. 1. Znak Wojska Polskiego może być używany w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w działalności promocyjnej.

2. Znak Wojska Polskiego może być używany w innych wypadkach za zgodą Ministra Obrony Narodowej.

Rozdział 13

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 42. Tracą moc:

1) Zarządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 stycznia 1996 r. w sprawie szczegółowych zasad używania znaków Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustalenia innych znaków używanych w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. Nr 14, poz. 178 oraz z 2005 r. Nr 82, poz. 1165).

2) Zarządzenie Nr 28/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 21 maja 1996 r. w sprawie odznak pamiątkowych i odznak absolwentów oraz oznak dla celów rozpoznawczych w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Rozk. MON poz. 178 oraz z 1998 r. poz. 64).

3) Zarządzenie Nr 103/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 13 października 1993 r. w sprawie zasad używania sztandarów jednostek wojskowych (Dz. Rozk. MON poz. 69).

§ 43. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ